

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

Številka: 603-01/12-3/ EPA 781-VI
Ljubljana, 9. 1. 2013

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je, na podlagi 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09 in 101/10) in drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05- UPB1 in 95/09 - odl. US), oblikovala naslednje

M n e n j e

k Predlogu zakona o štipendiranju (ZŠtip-1) – druga obravnava

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na 1. seji 3. 1. 2013 obravnavala Predlog zakona o štipendiranju (ZŠtip-1), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru v imenu 5000 volivk in volivcev predložila Študentska organizacija Slovenije.

Komisija podpira pobudo predlagateljev za sistematično ureditev področja štipendiranja, v smislu ponovnega odpiranja dialoga med vsemi zainteresiranimi stranmi, do predloga zakona pa se zaradi opozoril o nomotehničnih pomanjkljivostih ter pomislekih glede vsebine in izvedljivosti predlaganih rešitev ni opredelila.

V skladu z ugotovitvami iz razprave, komisija poziva vse zainteresirane strani, da na podlagi sodelovanja čim prej pripravijo in uskladijo vsebino novega, alternativnega Predloga zakona o štipendiranju.

Komisija se je seznanila z razlogi za vložitev predloga zakona, ki so jih predstavili predlagatelji – Študentska organizacija Slovenije, ter z mnenji Dijaške organizacije Slovenije, Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ter Javnega sklada Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije.

Študentska organizacija Slovenije je kot ključni razlog za vložitev predloga zakona izpostavila željo po celoviti, pregledni in enotni ureditvi štipendiranja, ki je po njihovi oceni obstoječi Zakon o štipendiranju, sprejet leta 2007, vključno z njegovimi novelami, in delna ureditev štipendiranja v Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, ne zagotavljajo. Namen predlagatelja je izboljšati obstoječi sistem na podlagi popravkov konceptualnih pomanjkljivosti leta 2010 usklajevanega novega Zakona o štipendiranju, ki je bil sicer vložten v zakonodajno proceduro, a po opravljeni javni predstavitvi mnenj in preložitvi njegove obravnave za nedoločen čas, ob izteku prejšnjega mandata Državnega zbora tudi umaknjen iz procedure.

Predlagatelji kot namen štipendije določajo zagotavljanje primerne ekonomske ravni, ki študentu omogoča izobraževanje, upravičenost do štipendije pa vežejo na status šolajoče osebe. S tem širijo upravičenost do štipendije, poleg dijakov in študentov, tudi na osebe, ki se izobražujejo kot udeleženci izobraževanja odraslih, kar povezujejo z zasledovanjem načela vseživljenjskega izobraževanja. Ponovno uvajajo tudi štipendije za 3. bolonjsko stopnjo, možnost prejemanja več štipendij hkrati (meja skupne višine štipendije je postavljena na 562 evrih), natančneje urejajo področje odpisa, odloga in obročnega vračanja dolga iz naslova štipendiranja, spreminjajo sistem dodeljevanja Zoisovih štipendij ter predlagajo novo vrsto štipendije – štipendijo za deficitarne poklice.

Dijaška organizacija Slovenije podpira prizadevanja Študentske organizacije, da se področje štipendiranja temeljito uredi. Pri tem opozarjajo, da so dijaki s sprejetjem Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev izgubili določene pravice, saj je slednji posegel tako na področje štipendij kot tudi otroških dodatkov. Slednje so izgubili polnoletni dijaki, prve pa mladoletni dijaki. Po njihovih podatkih naj bi tako posameznike nov sistem oškodoval tudi do 80 evrov mesečno. Državno štipendijo smatrajo za pomembno tudi zato, ker gre za prejemek dijaka, ki mu omogoča, da se že zgodaj nauči ravnati z denarjem in prevzemati odgovornost zase.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (ministrstvo) predlog zakona ocenjuje kot neustrezen, terminološko neuskladen, nekonsistenten in v praksi neizvedljiv, pri čemer se glede opozoril o številnih nomotehničnih pomanjkljivostih sklicuje tudi na mnenje Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora. Ministrstvo prav tako ne podpira vpeljave koncepta vseživljenjskega izobraževanja v sistem štipendiranja, torej možnost štipendiranja odraslih oseb, ki se vključijo v izobraževanje. Prav tako opozarjajo, da predlog zakona močno širi pravice iz naslova štipendij, kar je v trenutni situaciji finančno neizvedljivo.

Ministrstvo poudarja, da po njihovem mnenju štipendijska politika v državi ni pomanjkljiva, saj številke kažejo, da se tako število štipendiranih kot višina sredstev od sprejema prvega systemskega zakona na področju štipendiranja v letu 2007 povečujeta. Z določbami Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, katerega sprejem je vplival na pogoje za dodelitev državnih štipendij, se po mnenju ministrstva še vedno ustrezno zasleduje cilj zagotavljanja primernih višin štipendij tistim, ki to pomoč dejansko potrebujejo. Pri tem opozarjajo, da se štipendije po novih pogojih dodeljujejo šele od začetka letošnjega šolskega leta, zato menijo, da je zakonu potrebno dopustiti nekaj časa, da bodo lahko analize pokazale dejanske učinke. V primeru ugotovljenih pomanjkljivosti pa se bodo slednje odpravile na podlagi strokovno pripravljenih popravkov.

Ministrstvo izpostavlja dejstvo, da je že pri pripravi Zakona o štipendiranju v letu 2010 v oblikovanje zakonodajnega predloga aktivno vključevalo Študentsko organizacijo Slovenije, pri čemer je izrazilo interes za sodelovanje z zainteresiranimi stranmi tudi v prihodnje. Ministrstvo namreč predlaga, da se pripravi alternativno besedilo predloga zakona, ki naj bi bilo pripravljeno v roku enega tedna in ki so ga nato pripravljene usklajevati s Študentsko organizacijo Slovenije in Dijaško organizacijo Slovenije.

Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije je opozoril na to, da predlog zakona smatra za pomanjkljivega in potrebnega večjih popravkov. Zlasti opozarjajo na tiste pomanjkljivosti ali neustreznosti predlaganih rešitev, ki bi pomenile velike ovire za izvajanje zakona v praksi (ni pripravljenih ustreznih podzakonskih predpisov, vpeljava predlaganega informacijskega sistema je zaradi zahtevnosti neizvedljiva v predvidenem roku enega leta, področje kadrovskih štipendij je nedorečeno, zlasti kar se tiče regijskih shem, osebni status ni dovolj natančno opredeljen, pogoji uveljavljanja pravic do dodatkov so nedorečeni, določeni roki se podvajajo z roki iz Zakona o upravnem postopku, prehodne določbe niso dorečene itd.). V skladu z navedenim se strinjajo s predlogom ministrstva o dodelavi vsebine predloga zakona.

Komisija pobudo predlagateljev za sistematično ureditev področja štipendiranja ocenjuje kot pozitivno z vidika aktivnega načina oblikovanja zakonodajnih rešitev. Hkrati jo razume kot logičen in primeren odziv civilne družbe na skoraj dvoletni zastoj pri pripravi in sprejemu novega Zakona o štipendiranju. Pri tem posebej opozarja, da iniciativ civilne družbe tako zakonodajna kot izvršilna veja oblasti ne bi smeli zanemarjati ali že a priori zavračati ter v tem smislu spodbuja k nadaljnjemu dialogu med vsemi zainteresiranimi stranmi.

V zvezi s pripombami o nomotehnični neustreznosti predloga zakona komisija opozarja na to, da tudi številni drugi predlogi zakonov, pri katerih je predlagatelj Vlada, velikokrat niso pospremljeni s podzakonskimi akti, simulacijami ali nomotehnično ustrezni, zato zgolj na tej podlagi ne bi smeli zavračati predlogov, s katerimi se vendarle skuša urediti posamezna področja državnih politik. Glede na to, da se obravnavani predlog zakona obravnava po rednem, trifaznem postopku, je torej tudi za nomotehnične in ostale vsebinske popravke še dovolj časa, če bi tekom zakonodajnega postopka prišlo do sodelovanja med predlagateljem in Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve.

Komisija v predlogu zakona kot pozitivne ocenjuje: predlog za uvedbo nove vrste štipendij – štipendije za deficitarne poklice, predlog za ponovno uvedbo štipendiranja na 3. stopnji izobraževanja, natančneje definirane pogoje vračanja štipendij ter ureditev zaposlitve pri kadrovskem štipenditorju, v povezavi z opravljanjem delovne prakse in poskusne dobe v prvem letu štipendiranja. Pomembno je tudi odpiranje vprašanja o tem, ali naj se tudi na tem področju z zakonodajo smiselno sledi načelu vseživljenjskega izobraževanja kot enemu od ključnih elementov trajnostnega razvoja moderne družbe.

Glede ponovne uvedbe štipendij za mladoletne dijake pa komisija opozarja na to, da je pri tem potrebno razrešiti zlasti vprašanje osnovnega koncepta finančne pomoči mladoletnim dijakom. Ali naj se slednjim vrnejo štipendije, s čimer bi se jih na nek način postavilo v vlogo odgovornih in odraslih ali pa naj se dijake do 18. leta obravnava kot nesamostojne osebe, ki so jih starši v celoti dolžni preživljati, kot je to urejeno s trenutno veljavno zakonodajo, in se jim torej dodeli zgolj pravica do prejema otroškega dodatka? Ne gre torej zgolj za vprašanje finančnih posledic enega ali drugega pristopa, ampak zlasti za odločitev o tem, koliko odgovornosti jim dodeliti, s tem pa za vprašanje splošno sprejetega pristopa družbe k vzgoji in skrbi za mlade.

Hkrati komisija opozarja na to, da bi bilo potrebno več pozornosti nameniti področju kadrovskih štipendij, ki lahko predstavljajo ključno vez izobraževalnega procesa z gospodarstvom, podlago za realno oceno potreb po kadrih v gospodarstvu in razrešitev trenutnega problematičnega stanja – študenti iz izobraževalnega procesa prihajajo praktično brez pragmatičnih znanj. Prav tako se z aktivnim kadrovskim štipendiranjem finančno breme štipendiranja lahko primerno porazdeli med državo in gospodarstvo, omogoči pa se tudi vpliv gospodarstva na izobraževanje kadrov, ki ga slednje potrebuje.

Komisija pri tem opozarja na nujnost vzpostavitve celovitega koncepta štipendiranja, ki bo dal odgovore na vprašanja o načinu vodenja štipendiranih skozi sistem izobraževanja. Z zadnjimi zakonodajnimi spremembami (Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev) se je namreč na področju štipendiranja spreminjalo zgolj pogoje upravičenosti do štipendij oziroma zajem premoženja, ki se upošteva pri dodelitvi štipendij, ni pa se uvajalo sistemskih rešitev, ki bi ustrezale izobraževalnemu sistemu in potrebam gospodarstva. Kljub temu komisija meni, da je prav, da se dopusti nekaj časa, da se pokažejo in analizirajo dejanski učinki Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev v delu, ki se nanaša na pogoje zajemanja premoženja, ki se upošteva pri dodeljevanju štipendij. Na podlagi ugotovitev analiz pa naj se potem po potrebi spreminja zakonodaja.

Kot problematičen predlog rešitev so člani komisije izpostavili možnost prejemanja več štipendij hkrati, prav tako so bili mnenja, da vštevanje dohodka iz študentskega dela v dohodek, od katerega je odvisna upravičenost do prejemanja štipendije, ni sporno, saj študentsko delo zaradi številnih negativnih posledic sistema ne bi smelo biti pravilo. Komisija je razpravljala tudi o problematiki študentskega dela in vprašanja državne štipendije kot socialnega korektiva, pri čemer pa mnenja članov komisije niso bila enotna.

V zvezi z razvojem sistema štipendiranja v prihodnje pa komisija meni, da bi morda kazalo razmisliti o spremembi osnovnega koncepta štipendiranja, v smislu kreditiranja in ne zgolj enosmerne finančne pomoči.

* * *

Za poročevalko je bila določena članica komisije mag. Darija Kuzmanič Korva.

Predsednik komisije
mag. Peter Požun, l. r.